

Steve Mosby

GALI BĖGTI

Iš anglų kalbos vertė
Gražina Nemunienė

Sofoklis

VILNIUS, 2017

Karolinai

Prologas

Kartą gyveno du berniukai.

Nors galėčiau kalbėti aiškiau. Viskas vyko prieš dvidešimt penkerius metus ir vienas iš berniukų buvau aš. Kitas – mano geriausias draugas Robas. Šiltą rugpjūčio dieną mes, du dešimtmečiai berniukai, su dviračiais, mažomis kuprinėmis ant pečių ir kaimo, kuriame gyvenome, žemėlapiais rankose leidomės ieškoti nuotykių.

Mano mama turėjo seną aprintą kelių žemėlapi, į kurią mėgdavau žiūrėti, kai išsiruošdavome į ilgą kelionę automobiliu. Suaugusių žmonių žemėlapiai, kaip tada maniau, rodo suaugusiųjų vietas: bažnyčias, užkandines ir degalines. Mokykloje man teko išmokti šias vietas žyminčius ženklus, bet vaikas orientuojasi pagal visai kitus ženklus. Būdamas to amžiaus kreipiau dėmesį ne į gatvių pavadinimus, o į tokius orientyrus kaip Karjeras, Laukas, Žudiko kalva, Kreidos kalva, Senasis ažuolas, suaugusiesiems nežinomas bevardes vietas. Apipintos vaikiškomis legendomis, jos mums buvo svarbios dar ir todėl, kad buvo mūsų susitikimų ir žaidimų vietos. Suaugusiųjų vietos buvo tos, į kurias ėjo suaugusieji. Mūsiškės tapo vietomis tik *todėl*, kad *mes* į jas eidavome.

Tą dieną, kai važiovome kaimo gatvėmis, Robas visą laiką mynė pirmą manęs. Ir šiandien prisimenu jo vėjyje plazdančius marškinėlius, rankas, įsitvėrusias dviračio vairo. Jo drabužiai ir dviratis buvo daug brangesni nei mano, bet jau šešeri metai mes

buvome geriausi draugai, neatskiriami nuo pirmos dienos mokykloje. Su kitais vaikais mes taip pat sutarėme, bet šiek tiek nuo jų ir skyrėmės. Buvome ramesni nei kiti berniukai: truputį jautresni, ne tokie padaužos. Mūsų tėvai buvo labai skirtingi – Robo pasiturintys, o mano mama ne – bet mes, vaikai, buvome labai panašūs. *Čia matau geriausius draugus per amžius*, kartą šypsodamasi pasakė mano mama. Prisimenu tai. Taip ir buvo. Mes vis dar buvome geriausi draugai ir tą rugpjūčio dieną.

Robas žvilgtelėjo per petį į mane.

– Važiuojam prie tilto?

– Gerai, – atsakiau. – Prie tilto.

Tas tiltas iš tiesų niekur nevedė. Vienoje jo pusėje buvo mūsų kaimas, kitoje negrįstas takas ir ūkininkų laukai. Mes paprastai žaisdavome lauke už Robo namo, prie šlaito. Kiti laukai mums buvo nepažįstama teritorija ir driekėsi taip plačiai, kad juos vargiai galėjome įvardyti kaip savo vietą. Tiltą lengviau galėjome apibūdinti, be to, jis mums buvo įdomus. Tiltas iš abiejų pusių turėjo plačius akmeninius turėklus. Abipus tilto buvo ir pylimas, neprižiūrimas, apaugęs aukšta žole. Jis leidosi link geležinkelio bėgių.

Mes užvažiavome į viršų ir atrėmėme dviračius į turėklus. Čia buvo tylu, nesigirdėjo pasaulio triukšmo.

Truputį paėjėjome palei turėklus. Po mūsų kojomis gurgždėjo žvyras. Neturėjome jokio konkretaus tikslo, tiesiog norėjome čia pabūti, todėl netrukus stabtelėjome. Ir vienoje, ir kitoje tilto pusėje turėklai siekė mūsų krūtines. Įsikibę į jų kraštą galėjome prisitraukti ir žvilgtelėti už jų.

– Ar manai, kad užsimuštum, jei nukristum žemyn? – pasiteiravo Robas.

Pažvelgiau žemyn. Krisčiau gal dvidešimt metrų, kol trinktelėčiau į bėgius ir abipus jų pribertus purvinus akmenukus. O kur dar tie statūs šlaitai, tankiai apaugę paparčiais, medžiais ir pilni tarp jų kyšančių akmenų? Gana grėsminga.

- Tikriausiai užsimuščiau, – atsakiau.
- Nežinau. Nebūčiau toks tikras. Gal liktum gyvas.
- Gal, – sutikau, – bet tikrai nelikčiau sveikas.
- Ne. Žinoma, ne. Ir tikriausiai neilgai begyventum.

Vis dar įsikibęs į turėklus, pastebėjau ant jų viršaus sraigę. Ji buvo tarp mūsų. Jos kiaukutas buvo toks nuostabus, kad pamėginau ją pasiekti. Norėjau pirštu perbraukti per kiaukuto užraitus. Jie ratu leidosi žemyn iki juodo taško. Pagalvojau, kad galėčiau braukti pirštu per tuos užraitus amžinai...

- Ką darai? – paklausė Robas.
- Nežinau. Man tai tiesiog patinka.
- Tikiuosi, nesiruoši jos sprigtelėti, kad nukristų?
- Ne, – atsakiau. – Žinoma, ne.

Skubiai atitraukiau ranką. Tokia mintis man niekada nebūtų atėjusi į galvą, nors, žinoma, galėjau tai įsivaizduoti – besvorę sraigę, lekiančią žemyn, kol kiaukutu atsimuštų į akmenukus apačioje. Iš tiesų, pagalvojau, sraigė tikriausiai puikiai išgyventų tokį skrydį, bet aš to niekada nedaryčiau.

Robas atrodė nuoširdžiai susirūpinęs. Tai tęsėsi jau visus metus. Ištisus dvylika mėnesių jis mąstė apie mirtį. Praėjusią vasarą mirė jo mažoji sesutė Merė. Nuo to laiko jis pasikeitė. Mes išlikome geriausi draugai, bet atrodė, kad jis suaugo greičiau nei aš ir man niekada nepasiseks jo pavyti. Dabar jis kitaip matė pasaulį: jam jis atrodė kupinas blogio, grėsmės ir pavojų. Jis jaudinosi dėl visko. Aš, savo ruožtu, jaudinausi dėl jo, nes jis buvo mano geriausias draugas. Norėjau, kad jaustųsi saugus.

- Žinoma, ne, – pakartočiau.

Tuomet pakėliau akis ir tolumoje pamačiau artėjantį traukinį. Vėl abiem rankom tvirtai įsikibau į turėklus. Iš tokio atstumo traukinys atrodė lėtai bildančių vagonų grandinė. Tik tada, kai jis pasiekė tiltą ir subildėjo po juo, pajutau visą jo greitį ir galią. Nors buvome apie dvidešimt metrų virš bėgių, pajutome vėjo gūsi, kuri

sukėlė traukinys, visas pasaulis drebėjo ir bildėjo. Net turėklai po mano rankomis ir krūtine virpėjo. Vagonas riedėjo paskui vagoną – atrodė, kad tas traukinys riedės amžinai, toks beprotiškai ilgas buvo, tačiau netrukus jis pralėkė, o ratų bildesys nutolo.

Atsigrėžiau į Robą kupinas džiaugsmo, bet Robas atrodė išsigandęs. Jis vis dar laikėsi įsikibęs į tilto turėklą, bet žvelgė kažkur pro mane. Jo veidas buvo išblyškęs, kūnas drebėjo.

– Kas nutiko? – paklausiau.

– Ten kažkas buvo.

Jis žiūrėjo į tolį kažkur man iš dešinės ir kalbėjo su tokiu įsitikinimu, kad aš beveik nustebau, kai po akimirkos pažvelgiau ta pačia kryptimi ir pamačiau, kad tiltas tuščias, o mes visai vieni.

– Kur ten? – paklausiau.

– Štai ten, – paaiškino Robas, – visai prie tavęs.

Vėl pažiūrėjau, kur jis rodė.

– Nebūk kvailas, – pasakiau.

– Nesu kvailas. Mačiau jį. Vyrą ilgais plaukais. Jis sėdėjo ant turėklo ir žiūrėjo tiesiai į mane. O jo veidas, Vili...

– Kaip atrodė veidas?

– Jis atrodė labai *liūdnas*.

– Iš tiesų?

Stengiausi kalbėti prislopintu balsu ir turiu pripažinti, kad šiek tiek baiminausi. Visada suprasdavau, kai Robas juokaudavo, bet ši kartą jis kalbėjo rimtai. Jis tikrai manė, kad kažką matė, ir buvo sukrėstas. Iš pradžių diena buvo saulėta, bet dabar ant saulės užslinko debesis ir pasaulis patamsėjo.

– Gal tu matei vaидуoklį, – pasakiau.

– Nežinau. – Jis papurtė galvą ir vėl atsisėdo ant tilto krašto. – Gal tiesiog kraustausi iš proto.

– Ką tai reiškia – „kraustausi“?

– Tu juokingas, Terneri. Galėtum būti artistas ir gastroliuoti.

– Gal taip ir padarysiu.

- Galėtum pasiimti ir Aną kartu.
- Tai jau ne. Kodėl turėčiau ją imti?
- Todėl, kad esi ją įsimylėjęs.

Jis ėmė mėgdžioti bučinius, o aš iš pykčio varčiau akis. Ana Hilton mokėsi mūsų klasėje, ir Robas mane dėl jos nuolat erzindavo. Nors viską neigiau, jis buvo teisus. Buvau net labai ją įsimylėjęs.

- Jokių būdu, – pakartojau.
- Palenktyniaujam iki Kreidos kalvos?
- Gerai. Eime.

Kai Robas ėmė eiti ten, kur palikome dviračius, pradėjau dvejoti. Jis buvo truputį aukštesnis už mane, bet tą akimirką man pasirodė labai mažas ir aš pajutau savyje globėjišką instinktą. Norėjau, kad jam viskas būtų gerai, kad jis jaustųsi saugus. Paskui paėmiau sraigę ir padėjau ją ant žolės prie užtvaros. Tai buvo beprasmiškas veiksmas, nes Robas jo net nepastebėjo, bet man tai atrodė savotiškai reikšminga.

Vėliau niekada nekalbėjome nei apie tą dieną, nei apie tą vyrą, kurį Robas tariamai matė. Aš kartais apie tai galvodavau, ypač tada, kai pastebėdavau Robą spoksantį į tolį, paskendusį mintyse ir matantį kažką, ko aš pamatyti negalėjau. Visada maniau, kad tai turėjo būti kažkokia haliucinacija. Dienos sapnas: keistas pojūtis, kai mus supantys daiktai įgauna kokį nors kitą pavidalą, virsta savotiška vizija.

Tik po daugelio metų, kai mano gyvenime atsirado Raudonosios upės žudikas, viską prisiminiau ir ėmiau galvoti, kad gal ten iš tiesų kas nors buvo.

PIRMA DALIS

1 skyrius

Jai neliko nieko kito, kaip tik kurti istorijas.

Vaikystėje Amanda tai darė nuolat. Vaikai dažnai taip daro. Susidūrę su painiu juos supančiu pasauliu, jie ima kurti fantazijas, kad galėtų pasaulį suprasti ir susikurti tokį, kokio norėtų. Jie kuria istorijas iš to, kas jiems atsitinka. Taip pat vaikai daužo žaislus vieną į kitą ir kelia triukšmą.

Skirtingai nuo kitų vaikų, Amanda savo sukurtas istorijas užrašydavo.

Jos mama perlenkdavo A4 formato lapus per pusę, susiūdavo juos ir sakydavo: *Štai tau tuščia knyga, Amanda, užpildyk ją.* Amandos šeima buvo neturtinga, bet mama skatino ją tikėti, jog knygos lapuose gali gyventi ištisi pasauliai, ir Amanda tą pamoką puikiai išmoko. Ji rašė pasakojimus apie kitas planetas, princeses, šaunius didvyrius ir sparnuotus žirgus. Jos pasakojimai darėsi vis įmantresni, kaip ir ji pati, bet vienas motyvas išliko toks pat visose istorijose: gėris visuomet nugalėdavo blogį, o pabaisos visada žūdavo. Jei išdrįsdavai joms pasipriešinti, jos nebeatrodydavo tokios baisios.

Dabar, aišku, ji jau žino, kad taip būna toli gražu ne visada.

Vėl – tyloje, tamsoje – Amanda ištiesia riešus į priekį. Ir vėl laikinas gėdos stulpas nė trupučio nepasiduoda. Tas vyras aiškiai padarė jį pats arba tam pritaikė tvirtą seną pietų stalą, išgręžęs jame tris skylės. Paskui perpjovė stalą per pusę ir pritvirtino

prie jo metalinius vyrius. Dvi skylės iš abiejų pusių skirtos jos riešams. Vidurinė skylė galvai. Ji padaryta taip, kad galva būtų atlošta. Amanda klūpi ant šiurkštaus akmeninio garažo grindinio, matosi tik jos iškišta galva ir rankos, lyg koks makabriškas gyvasis paveikslas ant dėmėto, grublėto paviršiaus.

Ji jau nežino, kaip ilgai čia yra. Nėra ką daryti, tik... Ką gi? Tik mintyse kurti istorijas.

Ji įsivaizduoja taką palei kanalą, pavasarinės saulės šviesos lopinėlius ant jo, nors jau vakarėja. Istorijose ji važiuoja dviračiu tuo taku kartais anksčiau, kartais vėliau – arba apskritai juo nevažiuoja. Pagrobėjas padaro klaidą, ir ją kažkas išgelbsti. Arba tas pagrobėjas apskritai nesislepia tankmėje po medžiais.

Ką, jeigu...

Ji galėjo liautis užrašinėjusi istorijas, bet negalėjo liautis jų kūrusi, nes juk ir suaugusieji tą daro. Vaikiškus žaislus galėjo pakeisti kitokie pirkiniai, reklaminiai gaminiai, nauji santykiai, bet visa tai taip pat buvo galima panaudoti istorijoms kurti, kad pasaulis taptų prasmingas. Suaugusi ji pasakojo išgalvotas istorijas apie save ir apie įvairius gyvenimo įvykius. Žvaigždėmis nusėtame gyvenimo danguje ji ieškojo prasmingų žvaigždynų.

Istorijos, kurias pasakojo sau, kaip ir daugumos žmonių, visada buvo tik šalutinės siužeto linijos ar atskiri skirsniai. Iki šiol ji niekada nebuvo pagalvojusi apie galutinę išvadą: istorijos pabaigą. Dabar sunku apie tai negalvoti, nes pagrobėjas jai parodė ir kitų moterų nuotraukas: tų, kurios buvo pagrobtos prieš ją. Ji aiškiai žino, kas joms nutiko.

Vylėsi, kad viskas netrukus pasibaigs.

Burna taip standžiai apvyniota lipnia juosta, kad reikia sutelkti visą dėmesį į kvėpavimą pro nosį. Kaip ilgai visa tai tęsiasi? Ne nuo to laiko, kai ji buvo prie kanalo – šis laikas yra begalinis ir tikriausiai nepavaldus žmogiškajam suvokimui – turbūt nuo tada, kai pamatė *ji*? Ilgiau nei dieną? Gal dar ilgiau, nes

kūnas sustabarėjęs, o burna išdžiūvusi lyg dykuma. Tikriausiai ji mirs. Esant tokios apsvaigimo būsenos, sunku atskirti realybę nuo išgalvotų istorijų, kurios vis dar sukasi galvoje.

Tos istorijos nuostabios!

Vienoje jų Piteris suranda ją jau pirmą nelaisvės dieną. Piteris pagriebia vieną iš tų daiktų, kuriais ją tas vyras žalojo, ir pataiko jam į galvą. Tada Piteris apkabina ją, sako, kad viskas bus gerai ir jos jau niekada niekas neskriaus. Kokia miela istorija.

Kitoje Piteris namie su Šarlote, jų dukra. Kažkodėl prie pusryčių stalo. *Ar mamytė jau namie? Kur mano mamytė?* Nuliūdęs Piteris vargiai suranda žodžius. *Dar ne, mieloji, bet tikiuosi, tuoj sugrįš.* Tada į duris pasibeldžia policininkai ir praneša, kad surado ją gyvą.

Tamsoje ir tyloje ji dabar pasakos sau dar vieną, paskutinę istoriją.

Pasaulis yra priežasčių ir pasekmių upė, kurios vagą mažiausia smulkmena gali smarkiai pakreipti. Taigi, Amanda vėl save įsivaizduoja mažą mergytę, spoksančią į knygų lentynas, – *pinigų knygoms visada atrasime, Amanda*, – ji sėdi sukryžiuavusi kojas ant grindų vietinėje bibliotekoje, o paskui rašo istorijas, tačiau šį kartą vienoje iš jų ji pakeičia vieną žodį – o gal tik raidę – ir pakeičia dabartis. Iš šio šlykštaus požeminio kalėjimo ji atsiduria kitos moters kūne. Moters, kuri gyveno visai kitokį gyvenimą ir sulaukė daug geresnio galo.

Jeigu tik.

Ir dar. Gyvenimai yra istorijos, o istorijose būna netikėtų posūkių ir siurprizų. Pasaulis saugo paslaptis nuo mūsų iki tinkamos akimirkos ir tik tada jas atskleidžia.

Čia taip pat tvyro paslaptis.

Kai Amanda klūpi čia tamsoje, paskendusį praeityje ir įsivaizduodama kitokią ateitį, suvaržyta gėdos stulpo, ji priversta žiūrėti į garažo duris. Ji čia laikoma jau beveik mėnesį, o pas-

tarąsias dvi paras jos niekas neaplankė ir ji palikta be maisto ir vandens. Ji įsivaizduoja, kad dabar tikrai žino, kaip pasibaigs jos istorija, bet iš tiesų net nenumano pabaigos.

Staiga triukšmingai sprogsta garažo durys ir tamsą užlieja ryški šviesa.